

Camelia ENACHE, Lorand GERGELY,
Alexandra PETRESCU, Cătălin ROGOJANU

Deschideri postmoderne în științele politice

Camelia ENACHE, Lorand GERGELY,
Alexandra PETRESCU, Cătălin ROGOJANU

Deschideri postmoderne în
științele politice

Lumen

Iași, 2009

Camelia ENACHE, Lorand GERGELY,
Alexandra PETRESCU, Cătălin ROGOJANU
Deschideri postmoderne în științele politice
- volum colectiv -

Editura Lumen este acreditată CNCIS sub nr. 003
www.edituralumen.ro, www.librariavirtuala.com

Redactor: Morariu Irina Maria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale:

Deschideri postmoderne

3 vol.

ISBN 978-973-166-137-7

Vol. 2 - Camelia ENACHE, Lorand GERGELY, Alexandra PETRESCU, Cătălin ROGOJANU - Deschideri postmoderne în științele politice/ Camelia ENACHE, Lorand GERGELY, Alexandra PETRESCU, Cătălin ROGOJANU -Editura Lumen, Iași
Bibliografie
Pag. 108
ISBN - 978-973-166-139-1

37

Camelia ENACHE, Lorand GERGELY,
Alexandra PETRESCU, Cătălin ROGOJANU

Deschideri postmoderne în
științele politice

Lumen

Iași, 2009

**Pagin 1 sat
goal inten ionat**

Cuprins:

Camelia ENACHE.....	7
<i>ANALIZA RĂZBOIULUI DIN BOSNIA HERȚEGOVINA.....</i>	7
<i>Introducere</i>	7
<i>1. Considerații istorice</i>	10
<i>2. Escaladarea.....</i>	13
2.1. Diferența.....	13
2.2. Contradicția.....	14
2.3. Polarizarea.....	16
2.4. Violențe.....	17
2.5. Războiul.....	20
<i>3. Dez - escaladarea.....</i>	21
3.1. Încetarea focului.....	21
3.2. Semnarea acordului.....	22
3.3. Normalizarea.....	27
3.4. Reconcilierea.....	28
<i>Bibliografie</i>	31
<i>NEGOCIERI PRIVIND STATUTUL TRANSNISTRIEI</i>	33
<i>Introducere</i>	33
<i>Capitolul 1.....</i>	37
1.1. Negocierea.....	37
1.2. Etapele procesului de negociere	39
1.3. Clasificarea negocierilor	41
<i>Capitolul 2.....</i>	44
2.1. Conflictul din Transnistria - istoric	44
2.2. Negocieri privind statutul provinciei Transnistria	46

<i>Concluzii</i>	50
<i>Bibliografie</i>	51
Lorand GERGELY.....	53
<i>PROCESUL DE „NATION BUILDING” ȘI ASOCIAȚIONISMUL UNIVERSITAR DIN EUROPA EST-CENTRALĂ</i>	53
<i>Bibliografie</i>	71
Alexandra PETRESCU	73
<i>WOMEN AND FASCISM IN ROMANIA</i>	73
<i>1. The role of women in the Legion</i>	77
<i>2. The “portrait” of legionary women in the Romanian National Archives</i>	83
<i>3. Instead of conclusion</i>	87
<i>References</i>	88
Dumitru - Cătălin Rogojanu	89
<i>“RELAȚIA SPECIALĂ” DINTRE BISERICA ROMANO- CATOLICĂ POLONEZĂ ȘI SERVICIILE SECRETE COMUNISTE (1944-1989)</i>	89
<i>Tehnici și metode de racolare</i>	89
<i>Bibliografie</i>	105

ANALIZA RĂZBOIULUI DIN BOSNIA HERȚEGOVINA

Camelia ENACHE

Introducere

Pentru numeroase state, sfârșitul Războiului Rece a fost perceput drept dispariția unei din cele mai grave amenințări la adresa securității internaționale. Mulți analiști considera ca atentatele de la 11 septembrie 2001 "au ilustrat în mod dramatic schimbările rapide și profunde la care a fost supusă scena internațională în ultima vreme, motiv pentru care evenimentele de după 9/11 au redefinit paradigma ordinii și securității globale"¹.

Între timp, rivalitățile de putere pentru dominarea anumitor regiuni s-au accentuat. Imposibilitatea procurării de materie primă necesară fabricării de arme explozive, a reprezentat mult timp o garanție a faptului că angajamentele politice internaționale vor fi

¹ Oliver Ramsbotham, Tom Woodhouse, Hugh Miall, *Contemporary conflict resolution*, 2-nd Edition, Capitolul XI, 2005, pp. 249-250.

Analiza războiului din Bosnia Herțegovina

Camelia Enache

respectate. Însă, în urma progresului tehnologic din ultimele decenii, statele au ajuns să aibă acces la tehnici avansate chiar și la cele de obținere a armelor nucleare.

Dacă ținem cont și de faptul că „apariția rețelelor de traficanti a facilitat dezvoltarea programelor nucleare clandestine, așa cum este cazul în Irak, Iran și Libia, atunci putem foarte ușor să ne dăm seama de numărul tot mai mare de state, care invocând dreptul la securitate națională, abuzează de consecințele periculoase pe care le poate avea arma nucleară. Astfel, rețeaua pusă în funcțiune de către pakistanezul Abdel Kader Kahn, care între anii 1980-2002 a alimentat cel puțin trei țări : Iran, Libia și Coreea de Nord, a fost descoperită de abia în 2003, fapt ce a permis îndelunga răspândire a armei nucleare în toată această perioadă”².

*

În încercarea de a descoperi evoluțiile scenei internaționale în ultimul deceniu, am ales să aprofundez conflictul din Bosnia Herțegovina, conflict care de altfel amenință întreaga regiune geografică și nu numai.

Prin urmare, de-a lungul acestei lucrări îmi propun să studiez în profunzime, în baza unui model de analiză, evoluția conflictului existent între Bosnia Herțegovina și comunitatea internațională.

Prin intermediul acestei lucrări, mi-am propus să analizez conflictul nuclear nord-coreean prin prisma modelului teoretic de *escaladare și deescaladare*.

² Georges GUELTE, *Tentés par la bombe*, Le Monde Diplomatique, Noiembrie 2005.

Deschideri postmoderne în *științele politice*

Lucrarea de față este structurată în două mari capitole, precedate fiind de un scurt context istoric ce ne va permite o mai bună înțelegere a temei alese.

De-a lungul fiecărui capitol în parte mi-am propus surprinderea pas cu pas a etapelor caracteristice procesului de escaladare (existența unor diferențe – contradicții – polarizare – violență - război) și implicit al celui de deescaladare (încetarea focului – ajungerea la un acord – normalizare – reconciliere).

Important este ca de-a lungul acestei analize să surprind stadiul în care se afla acest conflict, mai exact, îmi propun să evidențiez dacă avem de-a face cu un conflict care a parcurs ambele etape de *escaladare și de deescaladare*, sau vorbim de un conflict aflat în plină desfășurare, un conflict activ.

1. Considerații istorice

Fosta Iugoslavie, formată din republicile Slovenia, Croația, Bosnia - Herțegovina, Macedonia, Serbia și Muntenegru a încetat să mai existe în anul 1991. Începutul destrămării a fost marcat de proclamarea Independenței Sloveniei și Croației în aceeași zi, 25 iunie 1991. Cele două foste republici iugoslave au format state naționale independente separate, iar exemplul lor a fost urmat de Macedonia, la 15 septembrie 1991.

Bosnia - Herțegovina s-a proclamat și ea stat independent la data de 3 martie 1992. În aceste condiții, la 27 aprilie 1992 s-a format o nouă federație iugoslavă, care cuprinde doar Serbia și Muntenegru. Destruerea fostei Iugoslavii a fost sângeroasă, între anii 1991 și 1995 în Croația desfășurându-se lupte puternice între croații și sârbii din această țară.

Bosnia - Herțegovina a cunoscut și ea durerea războiului civil începând din 1992, în acest stat situația fiind chiar mai complicată din cauza faptului că s-au confruntat trei comunități etnice: sârbii, croații și musulmanii. Pacea instaurată în Bosnia - Herțegovina, în anul 1996, a fost posibilă, ca și în Croația, numai după intervenția internațională. Dacă guvernul croat își exercita controlul asupra întregului teritoriu al țării, în Bosnia - Herțegovina, în urma acordului semnat la Paris de președinții bosniac, croat și iugoslav în anul 1995, s-au creat două entități, Republica Srpska și Federația croato-musulmană.

Problema grupurilor etnice a constituit unul dintre instrumentele cele mai nefaste ale evoluției crizei iugoslave nu numai datorită existenței lor în sine în diverse republici, ci mai ales abordării diferențiate a acestora atât din punct de vedere teoretic, cât și pe plan juridic. Astfel, sârbii din Croația și Bosnia

Deschideri postmoderne în *științele politice*

– Herțegovina, croații din Bosnia – Herțegovina, fiind considerați popor, erau parte constitutivă, cu drept la autodeterminare, cu consecințe care decurgeau din acestea. Ulterior, după izbucnirea conflictelor, categoria de bosniac a fost negată, fiind considerată o creație artificială a lui Tito și a fost introdusă noțiunea de musulman, transformându-se o categorie religioasă în una etnică. Drept urmare, „în Bosnia – Herțegovina trăiau trei comunități: musulmanii (43%), sârbii (31,3%) și croații (17,3%) cu drepturi egale creatoare de stat”³.

Mișcările populației minoritare au fost declanșate în urma evoluțiilor politice și legislative din republici. Aceste mișcări, din punct de vedere strategic, material și psihologic s-au declanșat numai după un proces de negocieri la nivelul organelor federative și inter-republicane. Eșecul tratativelor purtate la nivelul acestor structuri federale lăsa să se întrevadă o agravare a situației, ori chiar declanșarea unor evenimente conflictuale.

Pericolul declanșării crizei în Bosnia - Herțegovina era evident pentru comunitatea internațională, pentru conducerile noilor entități apărute în fostul spațiu al Iugoslaviei și, în special, pentru liderii celor trei comunități etnice din această republică. Istoria Bosniei – Herțegovina este puternic marcată de evenimente tragice determinate de interferențe de interese europene, de declanșarea primului război mondial, de distrugerile și masacrele interetnice din timpul celui de-al doilea război mondial.

La 31 iulie 1991 Parlamentul Bosniei – Herțegovina a adoptat un amendament la constituția republicană care stipula că Republica Bosnia – Herțegovina „este stat democratic suveran al cetățenilor cu drepturi egale, popoarele Bosniei – Herțegovina – musulmani, sârbi, croați și membri ai altor naționalități care trăiesc pe teritoriul acesteia”, iar la 14 octombrie 1991 a adoptat o

³ Nicolae NIȚU, Iulian NIȚU, *Destrămarea Iugoslaviei*, Ed. GeoPolitica, București, 2006, p. 61.

Analiza războiului din Bosnia Herțegovina *Camelia Enache*

„Rezoluție de suveranitate”, contestată de comunitatea sârbă. La 9- 10 decembrie 1991, la inițiativa Partidului Democrat Sârb, condus de Radovan Karadzici, a fost organizat un referendum al populației Iugoslaviei, împreună cu Serbia, Muntenegru, Kraina, Slavonia și alte entități teritoriale care doreau aceasta. Ulterior, la 9 ianuarie 1992 a fost declarată independența Republicii Sârbe Bosnia – Herțegovina. După anunțarea referendumului privind suveranitatea Bosniei – Herțegovina, care a avut loc la 27 februarie 1992, sârbii bosniaci au adoptat, la 15 februarie 1992, proiectul Constituției Republicii poporului sârb.

2. Escaladarea

2.1. Diferența

Pentru analiza acestui conflict trebuie luați în considerare mai mulți factori. În primul rând, fostul stat iugoslav era de fapt o societate multiculturală și multietnică. Toate grupurile etnice au avut aceleași drepturi, făceau parte din același stat. În al doilea rând, fostul stat iugoslav era un stat totalitar, totuși bazat pe ideologia comunistă, în care toate interesele legitime erau interese comune tuturor iugoslavilor. Problematika apartenenței etnice era un subiect tabu. În al treilea rând, democrația are nevoie de partide care să reprezinte grupurile de interese. Elita sârbă, în special Miloșevici și echipa sa, le reprezenta pe amandouă și interesele comune tuturor iugoslavilor erau legitime doar acestei elite. În consecință, grupurile de interese s-ar fi putut forma în opoziție cu elita sârbă, și, în timp ce Miloșevici era identificat ca reprezentând elita, grupurile de interese din opoziție s-ar fi format în opoziție cu sârbii. Astfel că, procesul de tranziție de la totalitarism la o societate democratică a funcționat într-un antagonism etnic, mai mult decât ca o cultura democratică.

În al patrulea rând, conflictul din Bosnia Herțegovina a fost un conflict destul de complex și a implicat o multitudine de actori. Astfel, în cadrul actorilor interni s-au putut identifica: elitele care-și doreau puterea (sârbe, croate și musulmane), persoane îndoctrinate, în special membrii ai minorităților, mare parte din populație care nu doreau război, dar care sperau într-o șansă a tranziției democratice în vechea Iugoslavie, oameni care nu aparțineau nici unui grup etnic, dar care erau adevăratele victime ale războiului din Bosnia, de exemplu refugiații. Printre actorii internaționali implicați se numără austrieci, germani și politica Uniunii Europene, ce susțineau independența republicilor

Analiza războiului din Bosnia Herțegovina

Camelia Enache

din cadrul Iugoslaviei, misiunea ONU de menținerea păcii, ONG-uri care încercau să dea un ajutor umanitar și să contribuie la reconciliere, dar și misiunile de menținerea păcii UN/NATO.

În al cincilea rând, antagonismul etnic a revitalizat conflictul, prejudiciul și dușmăniile istorice care au ieșit la suprafață. În același timp, comunitatea internațională a avut diferite afinități istorice și asupra conflictului au avut puncte de vedere diferite. Pentru Austria și Germania, imaginea dușmanului reprezentat de sârbi a fost construit pe tradițiile istorice înainte de Primul Război Mondial și după. Statele Unite și Uniunea Europeană (în special, Franța și Anglia) erau deschise spre Croația, unite prin interesele politice și economice comune. În același timp, opinia publică internațională identifica sârbii ca fasciști și reclama acțiunile militare înainte de a împiedica dezastrul umanitar și a elibera persoanele din zona de război (musulmanii bosniaci) de atrocitățile pe care le suportau.

2.2. Contradicția

Descrierea fiecărui grup etnic este dominată de descrierea comportamentului de confruntare ca raporturile de grevă, escaladare sau intransigență militară. Comportamentul cooperativ este deficnit prin voința de a negocia, retragerea militară, dezescaladare. Toate aceste caracteristici sunt trăsăturile unui conflict de pierdere- câștig.

Presa internațională a avut o atitudine destul de ambiguă referitor la cele trei grupuri etnice și la intențiile acestora. În timp ce sârbii de dreapta și intențiile acestora aveau asupra presei o atenție mai mică, mass- media punea un accent mai mare pe descrierea posibilităților comune de cooperare între sârbi și adversarii acestora. Drepturile și intențiile croaților au găsit o atenție mai mare în presă, iar drepturile comune și posibilitatea de

Deschideri postmoderne în *științele politice*

a coopera a croaților cu adversarii lor a fost negată de cele mai multe ori.

Emfaza asupra logicii militare și respingerea logicii asupra păcii pentru croați a fost susținută ca prioritate, respingând schimbarea de a coopera. Drepturilor și intențiilor sârbilor li s-a dat o emfază mai redusă, și cum posibilitatea de a coopera între sârbi și adversarii lor a fost accentuată, comportamentul sârbilor a fost unul de confruntare. În consecință, era mai mult sau mai puțin inevitabil ca percepția asupra sârbilor să fie negativă.

Se poate observa faptul că observațiile asupra celor trei grupuri etnice nu au fost egale. Rolul cel mai pozitiv l-a avut grupul musulman, al cărui comportament a fost mai puțin de confruntare. Musulmanii au avut o atitudine cât mai departe de atac și mai aproape de poziția de a se apăra față de sârbi sau croați. Astfel că acțiunile musulmane au fost cele mai criticate de celelalte două grupuri. Dacă musulmanii ar fi avut o poziție de atac, pericolul ar fi fost redus, punându-se accentul pe forță. Atât sârbii, cât și croații au fost percepuți ca agresori.

Pe de altă parte, în timp ce sârbii erau văzuți ca având o atitudine mai puțin defensivă, croații apăreau ca având o atitudine de atac. În primul rând, actorii sârbi au avut o mediatizare de două ori mai mare decât orice alt grup, iar comportamentul sârb era văzut ca unul de confruntare. În al doilea rând, drepturile sârbilor și intențiile acestora au fost date mai puțin de emfază, și cum posibilitatea cooperării între sârbi și adversarii lor a fost accentuată, comportamentul acestora de atac a fost perceput ca nejustificat. În al treilea rând, mass-media a prezentat mai mult suferința sârbilor, decât a celorlalte două părți. În al patrulea rând, identificarea socială cu victimele sârbe a fost extrem de redusă și a existat o imagine destul de pregnantă de dezumanizare a victimelor sârbilor. Mass-media a ținut să sublinieze cooperarea între croați și musulmani dând-se atenție prețului victoriei militare și reducerii neîncrederii dintre părți.

Continuarea acestui volum o puteți lectura achiziționând volumul de pe

www.editalumen.ro

www.lumenpublishing.com

sau din librăriile noastre partenere.

ISBN 973-166-139-5

Conținutul acestui volum nu
reprezintă în mod necesar
punctul de vedere al Editurii
Lumen sau al finanțatorilor

Publicat cu finanțarea:
media **LUMEN**
www.EdituraLumen.ro